กรมควบคุมมลพิษ
POLLUTION CONTROL DEPARTMENT

คู่มือปฏิบัติงาน (Work Manual)

กระบวนการ : กระบวนการการพัฒนามาตรฐานและบังคับใช้

กระบวนการย่อย : การติดตามตรวจสอบแหล่งกำเนิดมลพิษและการบังคับการตามกฎหมาย

ฝ่ายตรวจและบังคับการ

กรมควบคุมมลพิษ

สิงหาคม ๒๕๕๔

คู่มือปฏิบัติงาน
การติดตามตรวจสอบแหล่งกำเนิดมลพิษและการบังคับการตามกฎหมาย

๑. วัตถุประสงค์

คู่มือปฏิบัติงาน กระบวนการการติดตามตรวจสอบแหล่งกำเนิดมลพิษและการบังคับการตามกฎหมายนี้ จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการติดตาม ตรวจสอบแหล่งกำเนิดมลพิษ และบังคับการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๓๕ ของฝ่ายตรวจและบังคับการ กรมควบคุมมลพิษ โดยมุ่งเน้นให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ได้เข้าใจหลักการและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการติดตามตรวจสอบแหล่งกำเนิดมลพิษและการบังคับการตามกฎหมายได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๒. ขอบเขต

คู่มือการปฏิบัติงานนี้ ครอบคลุมตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน การตรวจสอบแหล่งกำเนิดตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๓๕ และการดำเนินการทางปกครอง กรณีที่แหล่งกำเนิดมลพิษฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม สำหรับทุกปีงบประมาณ ของฝ่ายตรวจและบังคับการ กรมควบคุมมลพิษ

๓. คำจำกัดความ

การติดตามตรวจสอบแหล่งกำเนิดมลพิษและการบังคับการตามกฎหมาย หมายถึง การติดตามตรวจสอบแหล่งกำเนิดมลพิษที่ถูกควบคุมการระบายมลพิษตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๓๕ ให้มีการระบายมลพิษเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

๔. หน้าที่ความรับผิดชอบ

อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ หรือผู้ได้รับมอบอำนาจ เป็นผู้อนุมัติให้มีการดำเนินการเพื่อบังคับการตามกฎหมาย และลงนามในหนังสือแจ้งสิทธิโต้แย้งและการออกคำสั่ง

ผู้อำนวยการฝ่ายตรวจและบังคับการ เป็นผู้อนุมัติแผนการตรวจสอบแหล่งกำเนิดมลพิษประจำปี และพิจารณาผลการติดตามตรวจสอบ

กลุ่มงานในฝ่ายตรวจและบังคับการ เป็นผู้จัดทำแผนการตรวจสอบแหล่งกำเนิดมลพิษประจำปี ติดตามตรวจสอบตามแผน ประเมินผลการตรวจสอบและสรุปผล เสนอผู้อำนวยการฝ่ายตรวจและบังคับการ และเสนอรายงานรายงานผลการดำเนินงานการติดตามตรวจสอบแหล่งกำเนิดมลพิษและการบังคับการตามกฎหมายให้อธิบดีกรมควบคุมมลพิษรับทราบ

ฝ่ายคุณภาพสิ่งแวดล้อมและห้องปฏิบัติการ เป็นผู้ตรวจวิเคราะห์ตัวอย่างทางห้องปฏิบัติการ

กองนิติการ เป็นผู้ดำเนินมาตรการบังคับทางปกครองในการออกคำสั่งปรับ กรณีที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ ไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง

๕. ข้อกำหนดที่สำคัญและตัวชี้วัดกระบวนการ

ข้อกำหนดที่สำคัญ:

- แหล่งกำเนิดมลพิษปฏิบัติตามกฎหมายอย่างถูกต้อง

ตัวชี้วัดภายในกระบวนการ:

- มีการจัดทำแผนการติดตาม ตรวจสอบการปฏิบัติตาม กฎหมายของแหล่งกำเนิดมลพิษ อย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง
- ร้อยละของจำนวนแหล่งกำเนิด มลพิษที่ได้รับการติดตาม ตรวจสอบการปฏิบัติตาม กฎหมายตามแผน

ตัวชี้วัดผลกระบวนการ:

- ร้อยละของจำนวนแหล่งกำเนิดมลพิษที่ปฏิบัติตามกฎหมาย

๖. ผังกระบวนการ (Work Flow)

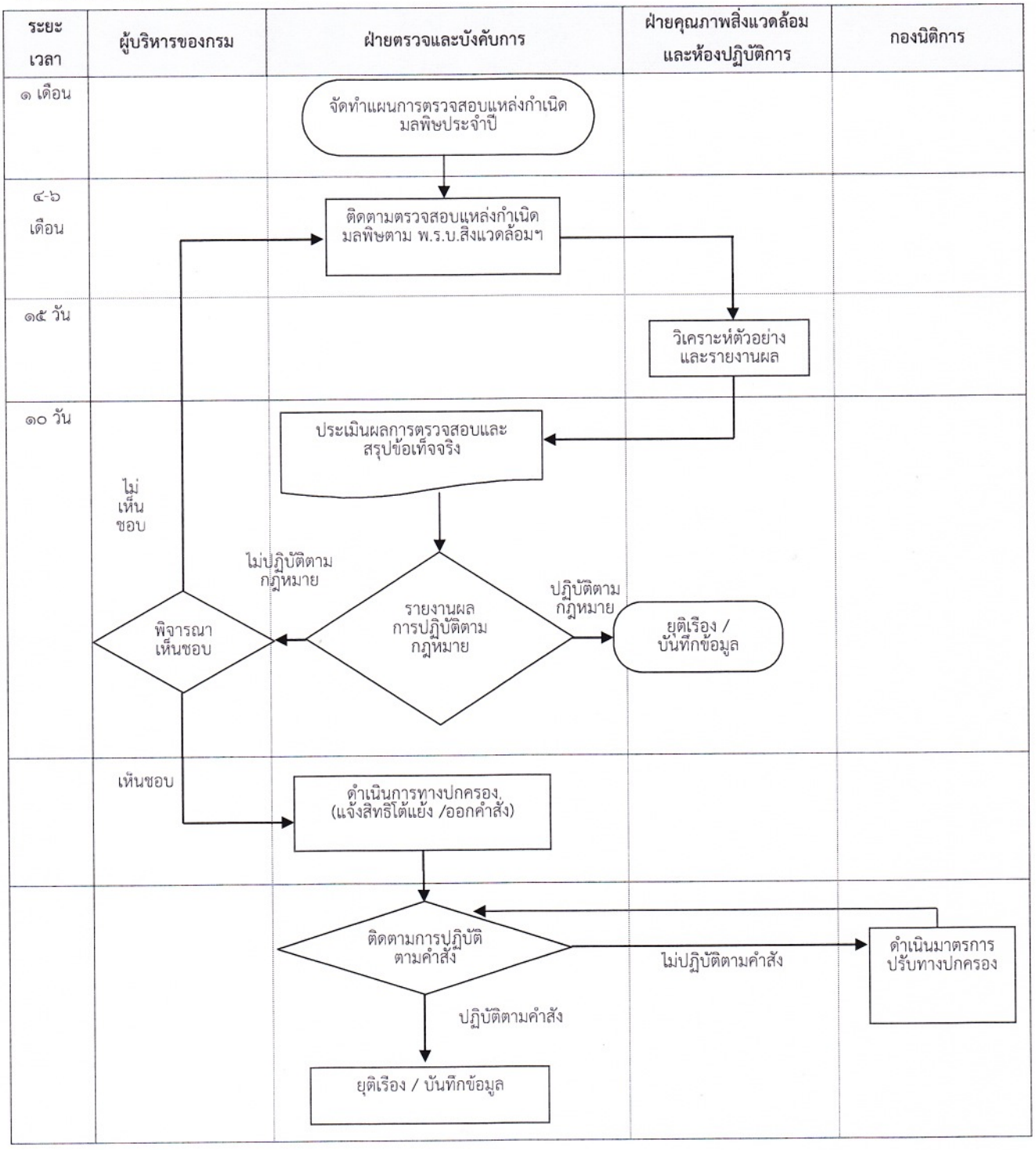

๗. มาตรฐานงาน

ลำดับ	ขั้นตอน	ระยะเวลา	รายละเอียดงาน	มาตรฐานคุณภาพงาน	ผู้รับผิดชอบ
๑	จัดทำแผนการตรวจสอบแหล่งกำเนิดมลพิษ ประจำปี	๑ เดือน	จัดทำแผนการตรวจสอบแหล่งกำเนิดมลพิษ ประจำปี	แผนการตรวจสอบแหล่งกำเนิดมลพิษ ต้องระบุประเภทแหล่งกำเนิดมลพิษ และช่วงเวลาระยะเวลาที่จะทำการติดตาม ตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมาย	ฝ่ายตรวจและบังคับการ
๒	ติดตาม ตรวจสอบแหล่งกำเนิดมลพิษตาม พ.ร.บ.สิ่งแวดล้อมฯ พ.ศ.2535		วางแผนการตรวจสอบ ศึกษารวบรวมข้อมูล จัดเตรียมอุปกรณ์เครื่องมือพาหนะ และเข้าตรวจสอบแหล่งกำเนิดมลพิษตามแผน	ข้อมูลที่ต้องศึกษา ได้แก่ - กฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องในการกำกับ ดูแลแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทที่ต้องตรวจสอบ - ข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษ เช่น กระบวนการผลิต ขั้นตอนที่ก่อมลพิษ ประเภทมลพิษ วิธีการควบคุม ประวัติการปฏิบัติตามกฎหมาย ประวัติการร้องเรียน เป็นต้น ข้อมูลที่ตรวจสอบ ได้แก่ - ข้อมูลการประกอบกิจการทั่วไป - ใบอนุญาตประกอบกิจการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และเงื่อนไขที่ต้องปฏิบัติตาม - การจัดการมลพิษ - หนังสือคำสั่งการของส่วนราชการ - สภาพการปฏิบัติตามกฎหมาย	ฝ่ายตรวจและบังคับการ
	วิเคราะห์ตัวอย่างและรายงานผล	๑๕ วัน	ทำการวิเคราะห์ผลทางห้องปฏิบัติการกรณีมีการจัดเก็บตัวอย่างและจัดส่งให้ฝ่ายคุณภาพสิ่งแวดล้อมและห้องปฏิบัติการ	การวิเคราะห์ตัวอย่างเป็นไปตามมาตรฐานสากล	ฝ่ายคุณภาพสิ่งแวดล้อมและห้องปฏิบัติการ
๓	ประเมินผลการตรวจสอบและสรุปข้อเท็จจริง รายงานผลการปฏิบัติตาม พ.ร.บ.สิ่งแวดล้อมฯ ไม่เห็นชอบ ยุติ ปฏิบัติตามกฎหมาย ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย	๑๐ วัน	ประเมินผลการตรวจสอบและสรุปรายงานข้อเท็จจริง กรณี ปฏิบัติตามกฎหมาย (พ.ร.บ.สิ่งแวดล้อมฯ พ.ศ.๒๕๓๕) ให้ยุติเรื่องบันทึกข้อมูลลงระบบ กรณี ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายให้ออกคำสั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ จัดให้มีระบบบำบัดมลพิษ หรือปรับปรุงแก้ไข	รายงานผลการตรวจสอบ อย่างน้อยต้องประกอบด้วย - ข้อมูลทั่วไป - ข้อเท็จจริง - ข้อพิจารณาด้านวิชาการ/ข้อกฎหมาย - ความเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อประกอบการวินิจฉัยสั่งการของผู้บริหาร ได้แก่ ○ด้านข้อกฎหมาย ประกอบด้วย การออกคำสั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ จัดให้มีระบบบำบัดมลพิษ หรือจัดการปรับปรุง แก้ไขเพื่อควบคุมการระบายมลพิษให้เป็นไปตามมาตรฐาน	ฝ่ายตรวจและบังคับการ

ลำดับ	ขั้นตอน	ระยะเวลา	รายละเอียดงาน	มาตรฐานคุณภาพงาน	ผู้รับผิดชอบ
	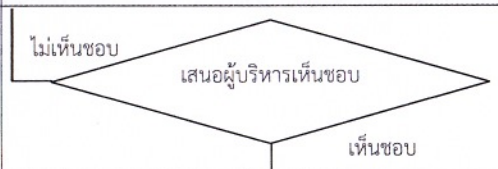		เสนอรายงานผลการตรวจสอบและการออกคำสั่ง เพื่อขอความเห็นชอบจากผู้บริหาร		ฝ่ายตรวจและบังคับการ
๔	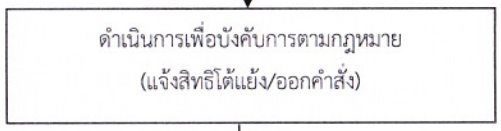		ดำเนินการเพื่อบังคับการตามกฎหมาย	- ทำหนังสือแจ้งเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษเพื่อรับทราบข้อเท็จจริง และสิทธิในการโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานภายในระยะเวลาอันควร - จัดทำความเห็นเสนอ อคพ. พิจารณา กรณีมีการโต้แย้งสิทธิ - จัดทำคำสั่งทางปกครองเป็นหนังสือ กรณีไม่โต้แย้งสิทธิ	ฝ่ายตรวจและบังคับการ
๕	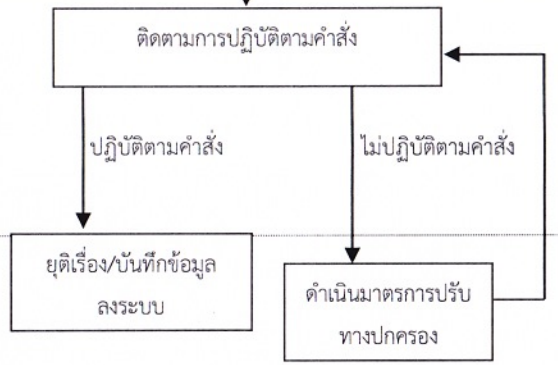		ติดตามการปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครอง กรณี แหล่งกำเนิดมลพิษ ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองแล้ว ให้ยุติเรื่อง บันทึกข้อมูลลงระบบ	ให้ติดตามผลการปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครอง ถ้าไม่แก้ไข ส่งเรื่องให้กองนิติการดำเนินมาตรการปรับทางปกครอง ตาม มาตรา ๕๘ พ.ร.บ.วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ และกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๔๒)	ฝ่ายตรวจและบังคับการ
			กรณี แหล่งกำเนิดมลพิษ ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครอง ให้ดำเนินมาตรการปรับทางปกครอง	ดำเนินการให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองฯ ต้องชดใช้ค่าใช้จ่ายและเงินเพิ่ม หรือให้ชำระค่าปรับทางปกครองตามจำนวนสมควรแก่เหตุ ตามมาตรา ๕๘ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งกรมควบคุมมลพิษ ได้กำหนดอัตราค่าปรับทางการปกครอง โดยอาศัยอำนาจตามกฎกระทรวงฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๔๒)	กองนิติการ

๘. ระบบติดตามประเมินผล

กำหนดให้ส่วนอำนวยการ ฝ่ายตรวจและบังคับการ เป็นผู้รับผิดชอบติดตาม ประเมินผล และนำเสนอผลการดำเนินงานทุกเดือน

๙. เอกสารอ้างอิง

๙.๑. คู่มือปฏิบัติเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ กรมควบคุมมลพิษ

๙.๒. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๓๕ และประกาศที่เกี่ยวข้อง

๙.๓. พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙ และกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๔๒)

๑๐. ความรู้ที่จำเป็นต้องมี /เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์

ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับกระบวนการการติดตามตรวจสอบแหล่งกำเนิดมลพิษและการบังคับการตามกฎหมาย ควรมีความรู้ต่อไปนี้

๑๐.๑. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๓๕ และประกาศที่เกี่ยวข้อง

๑๐.๒. พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙ และกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๔๒)

๑๐.๓. การตรวจวัด หรือเก็บตัวอย่างเพื่อประเมินปัญหามลพิษ เช่น เทคนิคการเก็บตัวอย่างน้ำและน้ำเสีย เทคนิคการตรวจวัด หรือเก็บตัวอย่างอากาศ และเทคนิคการตรวจวัดเสียและความสั่นสะเทือน เป็นต้น

๑๐.๔. ความรู้ด้านเทคนิควิชาการ เกี่ยวกับการควบคุมการระบายมลพิษจากแหล่งกำเนิด